

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2005

Kirjaston tavoitteena on myös vuonna 2005 ollut kirjastossa tarjottujen ja verkkopalvelujen integroiminen ja niiden välittäminen käyttäjille toiminnallisesti ja kustannuksiltaan tehokkaasti. Kirjaston kattavat painetut ja sähköiset tietoaineistot ovat yliopiston tutkimuksen, opetuksen, opiskelun ja yhteiskunnallisen palvelutehtävän tärkeä voimavara. Vapaa-kappalekokoelma ja toimiminen EU-talkekirjastona ovat kirjaston kokoelmienmuodostamiselle merkittävä etu.

Kirjasto on vuoden 2005 käyttäjäkyselyssä edelleen parantanut tulostaan: 4,34/5 (2003 vastaava luku 4,18/5). Väljempi henkilöstöbudjetti ja itsepalvelun lisääntyminen ovat antaneet mahdollisuuksia kohdentaa henkilöresursseja muuttuvien tarpeiden mukaisesti, mutta ennen muuta tulos osoittaa kirjaston henkilökunnan ammattitaitoa ja sitoutumista laatuun. Kirjastossa on toiminut erillinen laatutyöryhmä vuodesta 2004, mutta varsinainen laatu järjestelmähanke lähti liikkeelle vuonna 2005. Työ aloitettiin prosesseista, joiden kuvaamisesta oletettiin olevan eniten hyötyä TTS:n työstämisessä. Kaikkiaan vuonna 2005 ehdittiin kuvata 25 työprosessia. Lisäksi tietopalvelun opetuksen kehittämissä, johon kuuluu myös kaksi opiskelijajäsentä, on OPLAPro:n toimeksiannosta täyttänyt tiedonhankinnan opetuksesta itsearviointimatriisin, ja julkaisuyksikkö on ollut yliopistopainon partnerina mukana Jykesin vetämässä laatuprojektissa Hyvästä paras.

Tiedonhankinnan opetuksen integrointia informaatiolukutaidon osaamistavoitteiden mukaisesti osaksi kaikkien opiskelijoiden opintopolkua on jatkettu. Opetuksen järjestämisestä ja rahoituksesta on käyty keskustelemassa kaikissa tiedekunnissa sekä tiedotettu kirjaston johtokunnalle. Koulutuksista kerättyä palautetta on analysoitu ja hyödynnetty opetuksen kehittämisessä. ”Tehoa tiedonhakuun” -pikaohjausta järjestetään tietopalvelun päivystyksessä lukukausien aikana lähes päivittäin. Kirjaston ja Atk-keskuksen välinen koulutusyhteistyö on aloitettu järjestämällä uusille opiskelijoille yhteiset perehdyttämistilaisuudet. Kirjaston ja atk-keskuksen opetusohjelmaan on kehitetty ”Lähteet talteen, raportit kuosiin ja verkkoon” –koulutus, joka on suunnattu opiskelijoille ja henkilökunnalle. Verkkojulkaisemiseen liittyvässä koulutuksessa on tehty yhteistyötä myös virtuaaliyliopistohankkeen kanssa.

Uusia verkkokursseja on suunniteltu ja laadittu bio- ja ympäristötieteiden, taloustieteiden, varhaiskasvatuksen, viestintätieteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedonhankinnan opetukseen. Kolme viimeksi mainittua avattiin käyttöön kertomusvuonna. Myös englanninkielisen Library Skills Tutorialin ja suomenkielisen tiedonhankinnan perusteiden verkkokurssin Kirjastotuutorin laadinta on meneillään. Vuonna 2004 päättyneen TieDot-hanke toteutti kertomusvuonna verkkokurssien pedagogisen arvioinnin. Arviointi antoi hyödyllisiä näkemyksiä kasvatustieteen, liikuntatieteen ja psykologian sekä myös muiden JYK:n verkkokurssien pedagogiseen kehittämiseen.

Kirjasto hankkii sille myönnettyillä määrärahoilla yliopistoyhteisön käyttöön tietoaineistoja ottaen huomioon yliopiston profiloitumisen, meneillään olevat tutkimushankkeet ja opetuksen ja opiskelun tarpeet. Kirjasto tarjoaa sivuillaan vajaat 200 eri tieteenalojen tietokantaa ja noin 7800 elektronista lehteä, joista FinELibin kautta hankittuja vajaat 6700. Ebrary monografiakirjasto sisälsi vuoden lopussa jo yli 25000 elektronista kirjaa. Bologna-

prosessin vuoksi kaikki tiedekunnat uusivat kurssikirjansa samanaikaisesti. 2005 hankittiin sen vuoksi 134 hyllymetriä kurssikirjoja ja poistettiin 131.

Kirjaston palvelut on pyritty keskittämään pääkirjastoon, jotta voitaisiin vastata palvelujen kysynnän kasvuun ja kehittämistarpeisiin. Merkittävä osa palveluista voidaan tarjota asiakkaiden käyttöön verkon kautta. Nelli-tiedonhakuportaali otettiin käyttöön Jyväskylän yliopistossa vuoden 2005 alussa. Asiakkaita ja henkilökuntaa on koulutettu tämän keskeisen tiedonhakuvälineen käyttöön. Ennakkoilmoituksia lainojen erääntymisestä on lähetetty asiakkaille kesäkuusta alkaen. Voyager-kirjastojärjestelmä päivitettiin: uuden version avulla on mahdollista tallentaa, hakea ja näyttää erikielisiä tietueita niiden omilla merkistöillä. Kaukopalvelussa valmisteltiin yhteislainauksen käyttöönottoa Varastokirjaston kanssa. Henkilökunnan työtä on tehostettu uusilla sovelluksilla, joilla hallitaan mm. avokokoelmien inventointia, yö- ja viikonloppulainausta, kaukopalveluaineiston välitystä sekä työvoiman käyttöä asiakaspalvelussa.

Pääkirjaston tilojen ja kirjaston sivuston esteettömyys on arvioitu ja esille tulleita parannusehdotuksia alettu toteuttaa. Langaton verkko on laajentunut pääkirjaston kaikkiin asiakkaitoihin ja Liikunnan kirjastoon. Pääkirjaston opetustiloja on uudistettu ja kehitetty: luentosaliin saatiin uudet opiskelijamikrot ja kalusteet, ja salin lähistölle rakennettiin pienryhmäopetustila Studia; työskentelytilat eivät kuitenkaan ole asianmukaiset, vaan varsinkin lämpötila ja muut sisäilman laatuongelmat sekä hiljaisen työskentelytilan tarve tulivat käyttäjäkyselyssä voimakkaasti esille. Myöskään nykyisten varastotilojen kunto ja sijainti eivät ole lainkaan tyydyttävät ja painatekokoelmien kasvu lisää niiden tarvetta. Tourulan kirjastossa tehtiin tilajärjestelyjä: osa tiloista siirtyi Avoimen yliopiston käyttöön.

Painettujen kokoelmien löytyvyyttä ja laatua on parannettu kokoelmatietokantaa kehittämällä sekä kokoelmia inventoimalla ja evaluoimalla. Osallistumisella kansalliseen kokoomakarttahankeeseen ja laitosten kirjallisuuden käsittelyn vähentämisestä ja järjeistämistä 2005 tehdyllä suunnitelmalla pyritään poistamaan uuden tietoaineiston käsittelyviive.

Kirjaston näyttelytilassa jatkui 30.4. asti yliopiston juhlavuoden näyttely Tieteen toinen sukupuoli; muita näyttelyitä olivat: Slovakialaista modernia grafiikkaa, Esperantoa Jyväskylässä jo yli sata vuotta sekä Norssi 90 vuotta – oppikirjojen kertomaa. Lisäksi kirjasto on esitellyt kokoelmiaan vaihtuvin pienoisnäyttelyin (5 kpl).

Yliopiston sisällöntuotannon standardointityö aloitettiin julkaisutoiminnan kartoituksella ja uudistamissuunnitelmalla, joka laadittiin yhteistyössä yliopiston viestinnän kanssa. Yliopiston hallitus hyväksyi suunnitelman keväällä 2005. Vuonna 2005 yliopistosarjoissa julkaistiin 79 nimekettä (16 vähemmän kuin ennätysvuonna 2004), joista lähes kaikki myös verkossa. Yliopiston väitöskirjoista yliopistosarjoissa julkaistiin n. 70 %. Kirjaston kaksivuotinen Digitaalisen aineiston tuotannon ja käytön infrastruktuurin kehittämishanke päättyi. Sen tuloksena kirjastoon kehitettiin digitointilinja sekä opinnäytteiden julkaisujärjestelmä, joka pohjautuu uuteen teknologiaan ja ns. julkaisuputkimalliin.

EU-tallekirjastosopimus EU:n komission kanssa on uusittu nykytoimintoja vastaavaksi. Tallekirjastotoiminta evaluoitiin komissiolle tehdyssä toimintaraportissa (activity report). JYK toimi myös EU-tallekirjastojen Suomen koordinaattorina. Kirjasto on jäsenenä tai tekee muuten yhteistyötä kymmenen kansainvälisen järjestön tai muun organisaation kanssa. Kirjasto on hoitanut kasvatustieteen, psykologian ja liikuntatieteen tietohuoltotoimintaa viemällä suomalaista tutkimustietoa kansallisiin ja kansainvälisiin tietokantoihin (mm. Arto, Keski, Dissertation Abstracts International).

Kansallisesti kirjasto on koordinoanut Tieteen linkkitalo -aihehakemiston toimintaa. Se osallistuu kirjastoverkon, erityisesti Suomen yliopistokirjastojen, konsortioihin, hankkeisiin ja muuhun yhteiseen toimintaan. Se on ollut edustettuna mm. Informaatiolukutaito- ja Kokoelmakarttahankkeissa, Linnea- ja FinELib-asiantuntijatyöryhmissä, Suomen virtuaaliyliopiston asianomistajaryhmissä ja Tietohuoltokomiteassa. Uuteen vapaakappalelakiin on valmistauduttu mm. toimimalla asiantuntijana sen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä.

NELLin pohjautuva Keski-Suomen kirjastoportti, joka auttaa aineistohakua alueen kirjastojen kokoelmista, toteutettiin paikallisten kirjastojen yhteistyönä. Yliopiston tiloissa 26.-27.4. pidettyjen Suomen tieteellisen kirjastoseuran valtakunnallisten Kaukopalvelupäivien paikallisten järjestelyjen päävastuu oli kirjaston kaukopalveluyksiköllä.

Yliopistoyhteisössä kirjasto on ollut aktiivisesti mukana Oppimiskeskustyöryhmän työssä ja oppimiskeskuskonsepti on otettu huomioon suunnitelmissa ja kehittämisessä. Varsinkin atk-keskuksen kanssa on tehty koulutus- ja muuta yhteistyötä. Seminaarinmäen atk-tukihenkilöiden yhteistyötä on laajennettu. Kirjastolla on ollut edustus mm. museon johtokunnassa, kulttuuritoimikunnassa, oppimiskeskustyöryhmässä, esteetön yliopisto –hankkeen työryhmissä, tietohallinnon johtoryhmässä, yliopiston tietohallintostrategian toimeenpanoa varten perustetuissa koulutus- ja sisältötyöryhmässä sekä opinto-ohjauksen koordinaatioryhmässä.

Henkilökunta on toiminut asiantuntijana ja kouluttajana kuudessa tilaisuudessa kotimaassa, pitänyt kansainvälisissä tilaisuuksissa kolme esitystä ja kirjoittanut kotimaisiin julkaisuihin kolme artikkelia. Vuoden lopulla ilmestyi myös kirjaston henkilökunnan pääosin tekemä Tiedonhakijan teho-oppaan kuudes uudistettu painos.

Työterveydestä on huolehdittu tavoitteellisesti: Vuoden aikana aloitettiin kahden kampuskirjaston palvelupisteiden uusinnan suunnittelu. Siinä kiinnitettiin erityistä huomiota työnkulkuihin ja ergonomiaan. Hyvinvointia ja työssä jaksamista on tuettu suhtautumalla joustavasti henkilöstön eri elämäntilanteista johtuviin tarpeisiin. Osallistumista yliopiston tarjoamiin liikunta- ja kulttuuripalveluihin on rohkaistu. Kirjaston henkilökunnalle järjestetään säännöllistä taukoliikuntaa.

Mentorointi on käynnistetty useissa toiminnoissa. Henkilökunnan osaamista on kehitetty: esimiehet ovat hyödyntäneet yliopiston johtamiskoulutusta, tietopalvelusta on osallistuttu KOHO (5 op) ja TieVie (9 op) –koulutuksiin, informaatioalan laitosten ja järjestöjen koulutusta on hyödynnetty.

Pirjo Vatanen
ylikirjastonhoitaja